

Rotterdamse ervaringen met Buurt Bestuurt

ZES B'S VOOR BETROKKEN BURGERS

Een duurzame verbetering van wijkveiligheid en veiligheidsgevoelens. Dat is een van de **beloften van Buurt Bestuurt**. Rotterdam heeft volop ervaring met deze **methode om burgers actief te betrekken** bij het aanpakken van onveiligheid in hun wijk. Maar is Buurt Bestuurt al klaar voor een **landelijke uitrol**?

door **Marnix Eysink Smeets** en **Hans Moors**

De auteurs zijn werkzaam bij respectievelijk Hogeschool INHOLLAND en Lokaal Centraal.

Na de Veiligheidsindex en de stadsmarinier heeft Rotterdam een nieuw exportproduct in handen: Buurt Bestuurt. De methode om burgers op een eenvoudige manier bij de veiligheid in hun buurt te betrekken, blijkt al tot de verbeelding te spreken. Buurt Bestuurt wordt in bijna vijftig Rotterdamse wijken toegepast. Bestuurders en ambtenaren komen van heinde en verre bekijken of de methode ook in hun gemeente soelaas kan bieden.

De denkelijk achter Buurt Bestuurt is eenvoudig. Burgers hebben zelf het beste in de gaten wat de belangrijkste veiligheidsproblemen in hun buurt zijn. Ze kunnen die vaak ook prima benoemen.

Als wijkprofessionals deze signalen serieus nemen, kunnen ze – eventueel samen met bewoners – gericht met zichtbare veiligheidsproblemen aan de gang gaan. En daarmee kan de veiligheid in de buurt verbeteren. Bovendien kan de veiligheidsbeleving van burgers toenemen, net als hun vertrouwen in professionals en instituties. Dit alles op een duurzamere manier dan wanneer veiligheidsprofessionals zelf bepalen wat er moet gebeuren.

Samenwerken aan buurtproblemen doet vertrouwen groeien

In Rotterdam krijgt het concept van Buurt Bestuurt handen en voeten via comités met buurtbewoners. Een comité wordt ondersteund door vertegenwoordigers van de deelgemeente, politie, Stadstoezicht en/of andere in de buurt werkzame diensten of organisaties. Het comité komt om elke vier tot twaalf weken bij elkaar om te inventariseren welke problemen op het gebied van veiligheid en leefbaarheid in de buurt spelen. Vervolgens stelt het comité drie prioriteiten vast. Er worden ook afspraken gemaakt wie daarop actie gaat ondernemen. In de volgende bijeenkomst bespreken de deelnemers de uitgevoerde acties. En dan start de cyclus opnieuw. Om het proces te stimuleren, stelden politie en Stadstoezicht – in ieder geval in de beginperiode van het project – bij de start van een comité tweehonderd uur extra inzet ter beschikking.

WEERBAARHEID

In een aantal praktijkprojecten in binnen- en buitenland is gebleken dat de werkwijze van Buurt Bestuurt daadwerkelijk tot resultaten kan leiden. Daarvoor gelden wel voorwaarden. In onze evaluatie van Buurt Bestuurt, die in opdracht van de gemeente Rotterdam is uitgevoerd, is dan ook eerst de achterliggende beleidstheorie in kaart gebracht en op plausibiliteit beoordeeld. Daaruit bleek dat de door Rotterdam zelf – vooral impliciet – gehanteerde beleidstheorie onvolledig was. Op basis hiervan is een aangescherpte beleidstheorie opgesteld. Die zou op twee manieren tot de beoogde effecten kunnen leiden. Aan de ene kant kunnen bewoners merken dat de (voor hen) belangrijkste problemen door professionals serieus worden genomen. En door vervolgens (gezamenlijk) actie te ondernemen, worden deze kwesties ook effectief aangepakt. Aan de andere kant doet het constructief samenwerken

Bij Buurt Bestuurt kiezen bewoners een top drie van buurtproblemen die worden aangepakt, zoals rommel op straat / foto: Inge van Mill.

aan de buurtproblemen het vertrouwen groeien – tussen burgers, tussen burgers en professionals, en tussen professionals onderling. Daardoor zal de collectieve weerbaarheid toenemen. En die pakt uiteindelijk gunstig uit voor de veiligheid- (sbeleving). In beide gevallen is het wel nodig dat de interventie een substantieel deel van de buurtbewoners direct of indirect bereikt. Want als mensen geen veranderingen in hun omgeving ervaren, zal hun beleving van die omgeving ook niet zomaar veranderen.

Zoals recent nog eens is onderstreept door Vasco Lub in zijn boek *Schoon, heel en werkzaam?*, is het voor een evaluatie van veiligheidsmaatregelen essentieel dat de onderliggende beleidstheorie expliciet wordt gemaakt. Daarmee wordt namelijk duidelijk wat de (niet-)werkzame bestanddelen van een aanpak zijn. Wanneer positieve resultaten in de praktijk uitblijven, kan dan beter worden opgespoord hoe dat komt. Ontbreekt misschien een cruciale tussenstap? Of worden alle stappen wel doorlopen, maar op een ineffectieve manier?

Actieve bewoners hebben het gevoel dat ze zinvol aan buurtproblemen werken

In 2012 hebben wij onderzocht hoe Buurt Bestuurt in zes Rotterdamse wijken vorm krijgt. Daarbij is gekeken in hoeverre de werkzame elementen van de methode zich in de praktijk voordoen. En we hebben de effecten op de buurt in kaart gebracht. Bijvoorbeeld waar het gaat om de veiligheidsontwikkelingen en om het werk van professionals. Daarvoor hebben wij gesproken met professionals en comitéleden, en bijeenkomsten bijgewoond. Daarnaast hebben

we via ongeveer 140 straatgesprekken geluisterd naar de bewoners van de betrokken buurten.

SYMBOLISCHE WAARDE

In vrijwel elk van de onderzochte buurten (waarin gemiddeld een paar duizend burgers wonen) is een kleine kring van actieve bewoners bij Buurt Bestuurt betrokken. Die kleine groep is meestal niet representatief voor de buurt. Maar de problemen die zij naar voren brengen, zijn dat vaak wel. De actieve bewoners hebben het gevoel dat ze zinvol aan buurtproblemen werken. En ze zien tot hun grote vreugde meestal dat de samenwerking met professionals is verbeterd. Bovendien hebben ze naar eigen zeggen meer vertrouwen in die professionals gekregen.

Het grootste deel van de betrokken professionals is ook enthousiast. Zij hebben het gevoel dat Buurt Bestuurt een middel biedt om constructief met burgers samen te werken. Een aantal zegt daarnaast dat de werkwijze hun werktevredenheid versterkt (“Je ziet weer waar je het voor doet”). We hebben ook enige scepsis onder professionals gesignaleerd. Dat geldt vooral voor degenen die iets minder direct bij de comités betrokken zijn.

Ondanks het enthousiasme onder de actieve burgers en betrokken professionals, blijkt het lastig om resultaten te boeken in de gehele buurt. Uit onze straatgesprekken komt naar voren dat de meeste buurtbewoners weinig verandering in de veiligheid ervaren. Slechts een minderheid is op de hoogte van Buurt Bestuurt. Twee van de zes onderzochte buurten vormen hierop een uitzondering. In een heel kleine buurt met een voor iedereen herkenbaar veiligheidsprobleem, kent de meerderheid Buurt Bestuurt. Daar ziet men ook verbetering. En in een buurt waar Buurt Bestuurt al drie jaar actief is, zijn wijkbewoners meer dan gemiddeld bekend met de aanpak.

Buurt Bestuurt is geen kwestie van starten en dan probleemloos blijven lopen

De (directe) doorwerking van Buurt Bestuurt onder een breed segment van de buurtbewoners is in de meeste onderzochte wijken dus nog beperkt. Wel vermoeden diverse professionals dat sprake is van een indirect effect. Want Buurt Bestuurt zou de betrokken instellingen een andere kijk kunnen geven op de problemen en behoeften van burgers. En de werkwijze zou de organisaties ook inzichten opleveren over manieren om constructief met bewoners om te gaan. Daarnaast kan Buurt Bestuurt een symbolische waarde hebben. Politie en gemeente kunnen ermee uitdragen dat ze de ervaringen en wensen van burgers echt belangrijk vinden. En dat ze daarmee ook aan de slag willen. In dat geval is het natuurlijk wel noodzakelijk dat bewoners uiteindelijk ook daadwerkelijk resultaten zien.

BUIKPIJN

Uit de evaluatie komt naar voren dat het succes of falen van Buurt Bestuurt in belangrijke mate bepaald wordt door zes B's.

De eerste B verwijst naar buikpijn. Dat wil zeggen de mate waarin burgers zorgen hebben over concrete problemen of ontwikkelingen in de buurt. Zijn er geen zorgen? Dan is er ook weinig reden iets extra's te doen. Buurtgevoel is de tweede B. De vraag hierbij is: herkennen de betrokken bewoners het terrein van Buurt Bestuurt als hun buurt? Dat wil zeggen: wordt de logica van de bewoners gebruikt voor de afbakening van het werkingsgebied? Of geven ambtelijke overwegingen de doorslag? Bij de derde B gaat het om bekendheid. Het succes van Buurt Bestuurt is mede afhankelijk van de mate waarin

burgers merken dat zij invloed kunnen uitoefenen op de situatie in hun wijk. En de mate waarin hun behoeften serieus genomen worden. Ten vierde is betekenis een factor van belang. Met welke bril kijken burgers naar Buurt Bestuurt? Zien ze de werkwijze als een oprechte bijdrage aan de aanpak van hun problemen? Of voelen ze zich onderdeel van de oplossing van een probleem van de overheid (zoals gemeentelijke bezuinigingen)? Ten vijfde zijn bijzondere mensen een must. Of Buurt Bestuurt goed loopt, blijkt sterk beïnvloed te worden door de kwaliteit van de mensen op sleutelposities. Dat geldt zowel voor de betrokken professionals als de actieve burgers. De laatste B draait om blijvende aandacht. Buurt Bestuurt is geen kwestie van een keer starten en dan probleemloos blijven lopen. Toepassing van het instrument vraagt permanent onderhoud en voortdurende aandacht.

Buurt Bestuurt kan zeker een bijdrage leveren aan duurzame veiligheid. Mits de aanpak in de praktijk wordt gebracht met inachtneming van de zes B's. Uit de evaluatie blijkt dat Buurt Bestuurt op dit moment nog vooral een belofte is. Het is een bestuurlijk interessante belofte, maar vooral ook een broze. Want om daadwerkelijk effect te kunnen sorteren, is een zorgvuldige en behoedzame werkwijze nodig.

Die constatering hoeft geen reden te zijn het hoofd te laten hangen. Integendeel, want er is aanleiding om – na de huidige pioniersfase – een stevige kwaliteitsslag te maken. Zo'n verbetering begint met een pas op de plaats. Daarmee bedoelen we een tijdelijke stop op het verder uitrollen van Buurt Bestuurt. Er is eerst een kwalitatieve slag nodig. Die vraagt om professionalisering van een aantal werkmethoden. En vooral ook om manieren waarmee een breed deel van de wijkbewoners met Buurt Bestuurt in aanraking komt. En dan zal blijken dat Buurt Bestuurt de beloften wel eens waar zou kunnen maken. <<